

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Pere Calders a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/pere-calders> >

Pere Calders

Pere Calders, escriptor

Joan Melcion

La redescoberta de Calders al final dels anys setanta

La tardor del 1978 van produir-se dos fets que havien de marcar de manera decisiva el reconeixement públic de

Pere Calders: el 27 de setembre s'estrenava oficialment *Antaviana*, adaptació teatral de contes de Calders, en un muntatge del grup Dagoll Dagom i, al cap de poc més d'un mes, es publicava *Invasió subtil i altres contes*, deu anys després de l'aparició del darrer títol amb inèdits caldersians (*Tots els contes*, 1968). L'èxit popular, tan esquivol fins aquell moment, va esdevenir, ja per sempre, un fidel company de viatge de l'obra literària d'un dels escriptors catalans més estimats i estimables d'aquest segle.

En aquell moment, Pere Calders i Rossinyol (Barcelona, 1912-1994) acabava de complir seixanta-sis anys i feia poc que s'havia jubilat de les seves tasques professionals a l'Editorial Montaner i Simó. Tot i que *Antaviana* i *Invasió subtil i altres contes* van revelar la màgia de la ficció caldersiana, l'escriptor tenia ja una dilatada -i també accidentada- trajectòria literària, encetada públicament el 1936. Cinc reculls de contes (*El primer arlequí*, 1936; *Cròniques de la veritat oculta*, 1955; *Gent de l'alta vall*, 1957; *Demà, a les tres de la matinada*, 1959, i el recull antològic *Tots els contes*, 1968), quatre novel·les llargues (*La Glòria del doctor Larén*, 1936; *Gaeli i l'home déu*, 1938; *L'ombra de l'atzavara*, 1964, i *Ronda naval sota la boira*, 1966) i una de curta ([Aquí descansa Nevares](#), 1967), juntament amb un llibre de cròniques sobre la guerra (*Unitats de xoc*, 1938) i una biografia de [Josep Carner](#) (1964), l'avalaven com a escriptor consagrat i d'ampli registre.

Que la reivindicació tardana de l'obra de Calders es produís precisament al final dels anys setanta no és cap casualitat. Respon a una certa lògica històrica que, per poc que en destriem causes i efectes, ens permet una aproximació a algunes de les claus d'interpretació d'aquest peculiar univers narratiu.

Escriptor de la normalitat cultural Calders es va formar en un ambient cultural que aspirava a la normalitat. Una normalitat que els anys trenta, encara sota els efectes de les onades successives del [modernisme](#) i del [noucentisme](#), semblava a l'abast de la punta dels dits del país. Tant era així, que els joves de l'edat de Calders, tot i sentir-se hereus directes de la més recent i assenyada tradició noucentista, no s'inhibien gens ni mica davant les propostes molt més rupturistes de les avantguardes artístiques i literàries, que ja tenien una presència diversa i significativa en el panorama cultural català de l'època. Com a "artista adolescent", Calders se sentia integrat en una generació premeditadament allunyada dels referents realistes -sovint identificats, des de l'òptica interessada del noucentisme, amb un ruralisme més aviat tremendista-, amb una declarada decantació cap al joc civilitzat, pel que fa a les formes d'expressió, i un cert distanciament crític respecte als valors morals imposats per l'esperit noucentista. En poques paraules, una generació que, sense renunciar a la reflexió crítica sobre les contradiccions i les febleses humanes, començava a sentir-se alliberada de "sagrades missions patriòtiques" i se sentia més compromesa amb la qualitat formal de l'obra creativa que no pas amb l'efecte reformador que aquesta obra pogués tenir sobre el seu entorn social immediat.

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Pere Calders a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/pere-calders> >

Aquestes propostes, traduïdes al particular codi literari caldersià, donen com a resultat un corpus narratiu singular i de límits ben precisos, pel que fa a la seva disposició, als seus temes i al seu estil. Un corpus literari que, en ser hereu d'aquell període i d'aquelles premisses, difícilment es va poder valorar en tota la seva plenitud fins que el país i els seus lectors no van recuperar el pols d'una certa normalització, com a mínim comparable al del període en què Calders va iniciar-se com a escriptor.

Disposició narrativa Calders ha de ser considerat per damunt de tot un narrador, és a dir, un contador d'històries. En un moment en què les formes convencionals del gènere narratiu per excel·lència, la novel·la, havien entrat en crisi (novel·la realista i novel·la psicològica), Calders assaja una doble solució a les seves necessitats narratives: d'una banda, el conreu del conte (gènere que, per la seva flexibilitat, no està tan subjecte a les lleis que han definit el model de novel·la tradicional) i, d'altra, una rèplica desmitificadora -pròxima a la paròdia- de la novel·la convencional. Aquesta doble temptativa cristal·litza ja en els dos primers títols que publica, significativament el mateix any 1936: *El primer arlequí*, recull de vuit contes, i *La Glòria del doctor Larén*, novel·la que, en la seva trama argumental, pot semblar una aproximació caricaturesca al tema "bovarinesc" de l'adulteri. *El primer arlequí* enceta una línia narrativa que continuarà i es depurarà en títols posteriors (*Cròniques de la veritat oculta*, *Demà a les tres de la matinada*, *Invasió subtil i altres contes*, *Tot s'aprofita*, *De teves a meves*, *Un estrany al jardí*, *El barret fort...*) i que, de fet, ha consolidat la imatge de Calders com a autor de contes. Tota aquesta extensa producció contística posa de manifest l'interès de l'autor per construir una història a partir de la ficció pura, alliberat de la servitud d'haver de traduir fidelment la realitat immediata (en pocs d'aquests contes hi trobarem referències a escenaris concrets -i, quan n'hi ha, ho són de llocs distants, si no exòtics- o descripcions físiques o caracterització psicològica dels personatges).

En la producció novel·lística que inicia *La Glòria del doctor Larén*, però encara més en la seva obra més ambiciosa, *Ronda naval sota la boira*, Calders va més enllà i arriba a posar en evidència, de manera força explícita, els mecanismes de construcció de la ficció narrativa, entesa com un artifici que, lluny de poder reproduir la realitat, l'únic que pot aconseguir és representar una imatge d'una determinada -i parcial- percepció de la realitat.

El tema narratiu recurrent: la percepció i la representació de la realitat *La Glòria del doctor Larén* la història d'un metge enganyat per la seva dona pren sentits oposats segons el punt de vista des del qual ens és presentada: edificant quan és relatada pel narrador benèvol i idealista; exemplificadora de l'estupidesa humana quan és continuada pel narrador cínic. Cada un dels narradors percep la realitat de manera diferent i utilitza els recursos narratius que li són més propicis per representar-la d'acord amb la seva conveniència. Es posa de manifest la trampa inherent a qualsevol intent de representar la realitat.

Aquest tema apareix, amb més o menys explicitació, en tota l'obra narrativa de Calders, fins al punt que el joc premeditat al voltant de la confusió de la realitat amb les diferents formes humanes de representar-se-la esdevé l'eix central de la construcció literària caldersiana. Formes de representar-se la realitat que poden anar des de la interpretació científica fins a l'imaginari mitològic, passant per les convencions d'ordre moral. D'aquí que en el seu corpus literari abundin referències a invents i ginys científics, a avenços tecnològics o a descobertes revolucionàries (la representació científica de la realitat); que el seu univers fictici estigui tan poblat d'éssers (fantasmes, esperits, àngels, mags, extraterrestres...) i fenòmens (miracles, desaparicions, desdoblaments, materialitzacions de desitjos...) fabulosos o sobrenaturals (la representació mitològica); o que les convencions, les normes i les lleis que regulen la conducta humana (la representació codificada de la realitat) tinguin tan sovint un paper decisiu -i distorsionador- en el desenvolupament de la trama del

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Pere Calders a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/pere-calders> >

relat.

La ironia com a estil El Calders escriptor, coherent amb aquesta premissa, és conscient que en construir una història -tant si és descaradament fictícia com si parteix de fets reals- no fa sinó representar la seva pròpia percepció de la realitat, una percepció que, més enllà de l'aparença evident i superficial de les coses, n'atrapa també els angles insòlits i obscurs, però que no deixa de ser una percepció parcial i fragmentària. La conseqüència de tot això és que l'escriptor se sotmet a un voluntari procés de destranscendentalització de l'acte de representar literàriament la seva percepció de la realitat: se'n distancia irònicament. I arriba a fer de la ironia l'instrument literari més eficaç i identificador.

Quan en l'inici d'un conte ("Reportatge del monument de Sonilles") el narrador declara: "Em causa un cert malestar presentar-me sempre com a protagonista d'històries inversemblants. Això no obstant, confio encomanar a les meves confessions un to de sinceritat tan gran, que la gent m'hagi de creure raonablement verídica", o quan, a les "Instruccions per a la lectura d'aquest llibre" que introdueixen la novel·la *Ronda naval sota la boira*, ens adverteix que "els fets relatats en aquest llibre han ocorregut realment", se'ns invita clarament a iniciar una lectura en clau irònica: la ironia sempre reclama una participació còmplice del lector, un esforç de descodificació des del distanciament.

Aquesta complicitat és el que ens dona la principal clau d'interpretació de la narrativa caldersiana. Sota l'aparent afabilitat del narrador, sota el tractament subtil i sovint humorístic de les trames relatades i sota el vel d'uns escenaris obertament imaginaris, la complicitat des de la ironia permet endevinar-hi una reflexió aguda i profunda sobre els caires més absurds de la condició humana.

L'estil típicament irònic que caracteritza la literatura de Calders no és, doncs, un pur artifici formal, sinó la seva mateixa essència literària. Una essència que desplega amb precisió de rellotger en cada una de les seves obres, des de les simples llegendes dels seus acudits gràfics fins a la seva extensa obra narrativa.

Copyright del text © 1999 Eদিuoc/ECSA

Tast de textos

Text

WEB: "Invasió subtil"

Un conte.

<http://www.xtec.es/~evicioso/garrotxa/invasio.htm>

WEB: Contes breus

Transcripció d'alguns dels contes més breus de Calders.

<http://www.rodamots.com/calaix.asp?text=CaldersBreus>

WEB: Calders a EPdLP

Nota biogràfica amb un text a El Poder de la Palabra.

<http://www.epdlp.com/escritor.php?id=1532>

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Pere Calders a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/pere-calders> >

Biobibliografia

Biografia

WEB: A la Hiperenciclopèdia

http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0013538

WEB: Fitxa al "Qui és qui a les lletres catalanes"

<http://cultura.gencat.net/ilc/qeq/FitxaAutors.asp?nom1=cal&nom2=&cerca=Cerca&quinform=form1&NRegistre=11&idregistre=6797>

WEB: A la Viquipèdia

Biografia, obra i enllaços sobre l'autor al web de l'enciclopèdia lliure.

http://ca.wikipedia.org/wiki/Pere_Calders

VIDEO: Pere Calders a Retalls

Perfil biogràfic de l'escriptor al programa *Retalls* del Canal 33.

http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=683

VIDEO: "Pere Calders: l'home dibuixat"

Documental sobre la vida i obra de l'escriptor al programa *El meu avi* de Televisió de Catalunya.

http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=645

Bibliografia

WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya

http://cataleg.bnc.cat/search*cat/?searchtype=a&searcharg=Calders+Pere&sortdropdown=-&searchscope=13&searchscope2=13&SORT=D

WEB: Què hi ha a les biblioteques universitàries catalanes (CCUC)

http://ccuc.cbuc.cat/search*cat/a?SEARCH=Calders+Pere&sortdropdown=-&searchscope=23

WEB: Què hi ha a les biblioteques públiques

<http://argus.biblioteques.gencat.cat/iii/encore/search/C|SCalders+Pere|Orightresult|U1?lang=cat&suite=pearl>

WEB: Per comprar-ne llibres

<http://www.llibres.cat/ca/detall-autor/calders-i-rossinyol-pere>

WEB: Articles de l'autor (Traces)

<http://traces.uab.cat/search?f=author&p=Calders%20Pere%20&sc=1&ln=ca>

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Pere Calders a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/pere-calders> >

WEB: Articles sobre l'autor (Traces)

http://traces.uab.cat/search?ln=ca&p=Calders%2C+Pere&f=keyword&action_search=Cerca&c=Traces+%3A+base+de+dades+de+lengua+i+literatura+catalanes&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=0&of=hb

Comentaris sobre l'autor

Crítica

WEB: Sobre *Aquí descansa Nevares i altres narracions mexicanes*

Pàgina de lletrA sobre aquesta obra de l'autor.

<http://lletra.uoc.edu/ca/obra/aqui-descansa-nevares-i-altres-narracions-mexicanes-1980/>

WEB: Pere Calders

Pàgina de l'escriptor a l'espai "Catalunya des dels tròpics. Les lletres catalanes de l'exili a Mèxic".

<http://www.uoc.edu/lletra/exili/cat/noms/pcalders/index.html>

WEB: Calders va viure a l'exili

Pàgina de lletrA dedicada a aquest tema.

<http://lletra.uoc.edu/ca/tema/exili/>

WEB: Pere Calders a l'AELC

Inclou biografia, obra, premis, transcripció d'articles, fragments de la seva obra i enllaços.

<http://www.escriptors.cat/autors/caldersp/>

WEB: L'autor al Corpus Literari Ciutat de Barcelona

Biografia, enllaços i transcripció d'articles sobre Calders.

http://www.ducros.biz/corpus/index.php?command=show_news&news_id=307

WEB: L'autor a Lletres de Batalles

Biografia de Calders i fragments de la seva obra en aquest web sobre literatura catalana i guerra civil.

<http://www.edu365.com/eso/muds/catala/lletresbatalles/index.htm>

PDF: "Virtuts i limitacions de la biografia com a gènere"

Ressenya de Jaume Aulet a *Caràcters* (4, 1998) a propòsit de *Pere Calders, veritat oculta*, d'Agustí Pons.

<http://www.uv.es/caracters/pdf/CARACTERS-4.pdf>

WEB: "Calders. Els miralls de la ficció"

Extensa informació sobre l'exposició coproduïda pel CCCB i la Institució de les Lletres Catalanes, amb Jordi Castellanos i Joan Melcion com a comissaris.

<http://www.cccb.org/ca/exposicio?idg=12899>

PDF: Performances de la modernitat

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Pere Calders a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/pere-calders> >

Article d'Assumpció Bernal a *Caràcters* (14, 2001) sobre l'exposició i el Simposi dedicats a Calders.
<http://www.uv.es/caracters/pdf/CARACTERS-14.pdf>

WEB: Calders versus Molas

"La tristesa com a estil: la rèplica calderiana al realisme històric de Joaquim Molas". Comunicació de M. Àngels Francès a la III conferència virtual "Catalan Culture and the Academy" (2000).
<http://www.uoc.edu/jocs/3/conferencia/ang/frances2.html>

---

diversos

WEB: "Imatge i paraules de Pere Calders: una invasió subtil"

Exposició virtual dedicada a l'autor, de la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Institut d'Estudis Catalans.

<http://www.iec.cat/perecalders/>

WEB: Exposició a la UAB

Un web molt complet realitzat l'any 2000 per la Biblioteca d'Humanitats de la UAB, amb biografia, imatges, bases de dades, recursos a Internet, etc.

<http://ddd.uab.cat/pub/expbib/2000/percal/>

WEB: Calders en vídeo

Informació sobre el vídeo *Pere Calders, la mirada subtil del narrador*, i full de comanda.

<http://www.ictisp.com/~ge382930/Calders.html>

PDF: L'actitud de quatre escriptors catalans davant la Guerra civil (1936-1939)

Sergi Font analitza les reaccions de Joan Sales, Pere Calders, Avel·lí Artís-Gener i Marià Manent en esclatar el conflicte.

<http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/bitstream/10609/1203/1/36216tfc.pdf>
